

Kansallisen lapsistrategian toimeenpanoa ohjaavat yleiset periaatteet

Alla esitetään kansallisen lapsistrategian toimeenpanon kannalta keskeisiä lähtökohtia ja periaatteita. Nämä periaatteet ohjaavat ja linjaavat strategian toimenpiteiden toteutusta. Periaatteet ovat liitteenä jokaisessa lapsistrategian toimeenpanosuunnitelman toimenpidettä koskevassa ohjeistuksessa ja ne tulee toimittaa kaikille toimenpiteiden toteutukseen osallistuville.

Lapsen oikeuksien edistäminen

Lapsistrategian toimenpiteiden ja niihin liittyvien hankkeiden toimeenpanon yleisenä tarkoituksena on lapsen oikeuksien edistäminen lapsistrategian tavoitteiden mukaisesti. Kaikissa lapsistrategian toimenpiteissä ja niihin liittyvissä hankkeissa kunnioitetaan lasten oikeuksia ja luodaan mahdollisimman täysimääräiset edellytykset niiden toteutumiselle.

Moninaisuus

Lapset eivät ole yksi yhtenäinen ryhmä vaan lapset ovat yksilöitä ja lapsiryhmät moninaisia. Lapsistrategian toimenpiteissä ja niihin liittyvissä toiminnoissa on pyrittävä huomioimaan mahdollisimman täysimääräisesti lasten moninaisuus sekä eri elämäntilanteiden ja elinympäristöjen vaikutukset lasten olosuhteisiin. Kaikkia lapsia on kohdeltava kunnioittavasti riippumatta hänen sukupuolestaan, kansallisuudestaan tai etnisestä alkuperästään, uskonnollisista tai poliittisista vakaumuksistaan, iästään, fyysisestä tai henkisestä terveydestään, vammaisuudestaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan ja sukupuoli-identiteetistään, perheestään, sosioekonomisesta ja kulttuurisesta taustastaan tai muusta henkilöön liittyvästä seikasta.

Osallisuus

Lapsistrategian toimenpiteissä ja niihin liittyvissä toiminnoissa on edistettävä lasten osallisuuden toteutumista sekä lasten oikeutta saada tietoa ja tulla kuulluksi. Siltä osin, kun toimenpiteen toteutuksessa toimitaan lasten kanssa, toiminnassa on myös turvattava lasten kielellisten oikeuksien toteutuminen. Toimenpiteissä ja niihin liittyvissä toiminnoissa on selvitettävä ja arvioitava mahdollisuuksia ja mahdollisia tapoja ottaa lapset ja nuoret mukaan toimenpiteen toteutukseen. Samalla on huomioitava eri elämäntilanteissa olevien lasten olosuhteet osallisuuden toteutumisen kannalta.

Lapsistrategian periaate osallisuuden edistämiseksi on, että toimitaan yhdessä lasten kanssa eikä vain lapsia varten. Jos lapset ja nuoret ovat mukana toimenpiteen tai siihen liittyvän toiminnon toteutuksessa, esimerkiksi seminaareissa, kuulemistilaisuuksissa tai työpajoissa, on laadittava turvallisen ja syrjinnästä vapaan tilan ohjeet, noudatettava niitä sekä tiedotettava niistä. Kaikessa toiminnassa on otettava huomioon myös esteettömyys ja saavutettavuus.

Tärkeää on varmistaa, että lasten osallistuminen on kokonaisuutena sopusoinnussa lapsen oikeuksien kanssa ja että toimenpiteen toteutuksessa mukana olevilla lapsilla on halutessaan myös tosiasiallinen mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta tai keskeyttää osallistuminen.

Tietoperustaisuus ja tiedon käsittely

Lapsistrategian toimenpiteiden toteutuksen on perustuttava asianmukaiseen ja puolueettomaan tietopohjaan lapsen hyvinvoinnin osatekijöistä ja toimenpiteiden toteutuksen on oltava myös tutkimuseettisesti kestävä.

Toiminnassa on noudatettava soveltuvassa laajuudessa tutkimuseettisen neuvottelukunnan sekä muiden tutkimuseettisten organisaatioiden ohjeita tutkimuseettisestä ennakoarvioinnista sekä hyvästä tieteellisestä käytännöstä, lapsistrategian toimenpiteissä ja niihin liittyvissä hankkeissa on kiinnitettävä erityistä huomiota tietosuojaan lasten ja nuorten kannalta. On myös varmistettava, että lasten ja nuorten toimijuus huomioidaan tiedon tuottamisessa ja että lasten ja nuorten tekijyys tunnustetaan tarvittaessa asianmukaisella tavalla.

Lasten turvallisuus ja suojele

Jos lapsistrategian toimenpiteiden ja niihin liittyvien toimintojen yhteydessä havaitaan niihin suoraan tai välillisesti osallistuvien lasten turvallisuuteen ja suojeleluun liittyviä huolia, toimenpiteessä mukana olevilla organisaatioilla/henkilöillä on velvollisuus puuttua havaittuihin epäkohtiin ja tilanteen niin vaatiessa ilmoittaa niistä asianmukaiselle viranomaiselle. Jokaisella toimintaan linkittyvällä aikuisella on sen toiminnan puitteissa vastuu osallistua lasten huolenpitoon ja suojeleluun.

Kestävä kehitys

Lapsistrategian toimenpiteissä ja niihin liittyvissä hankkeissa pyritään edistämään YK:n kestävän kehityksen tavoitteita ja ottamaan ne huomioon toimeenpanon osalta.

Toimenpiteissä pyritään niiden toiminnan osalta huomioimaan mahdollisuuksien mukaan ilmastonmuutoksen torjunta sekä luonnon monimuotoisuuden edistäminen. Ilmastonmuutoksen hillintä ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen edistäminen ovat lasten oikeuksien toteutumisen perusedellytys. Toimeenpanossa pyritään siihen, että toimet eivät aiheuta haittaa ilmasto- tai luontotavoitteille.

Toimenpiteissä on kierrätettävä ja lajiteltava. Tilaisuuksien tarjoilujen osalta pyritään mahdollisuuksien mukaan ilmastoystävälliseen ruokavalioon ja ruokahävikin ennaltaehkäisemiseen sekä liikkumisen osalta ilmastoystävällisiin kulkutapoihin (esimerkiksi kävely, pyöräily, julkinen liikenne). Toiminnassa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan etäyhteyksiä.

Mikäli toimenpiteisiin kytkeytyy ilmastonmuutokseen, luonnon monimuotoisuuteen ja kiertotalouteen liittyviä asioita, niitä käsitellään lasten kanssa lapsilähtöisesti ja ikätasoisesti ja pyritään edistämään lasten tietoja ja taitoja niihin liittyen.

Lisätietoa:

[Kansallinen lapsistrategia. Valtioneuvoston julkaisu 2021:8.](#)

[Kansallisen lapsistrategian oikeudellinen perusta. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2020:20.](#)

[Lasten ja nuorten osallisuus kansallisessa lapsistrategiassa : Osa 3: Lasten ja nuorten näkökulmia osallisuudesta \(suomi, valtioneuvosto.fi\)](#)

[Lasten ja nuorten osallisuus kansallisessa lapsistrategiassa: Osa 2: Osallisuuden toteutuminen lapsistrategian valmistelussa \(suomi, valtioneuvosto.fi\)](#)

[Osallisuutta ja osallistumista. Osa 1: Osallisuuden lähtökohdat kansallisessa lapsistrategiassa \(suomi, valtioneuvosto.fi\)](#)

[YK:n kestävän kehityksen tavoitteet](#)

[Guidelines to respect, protect and fulfil the rights of the child in the digital environment. Recommendation CM/Rec\(2018\)7 of the Committee of Ministers. Council of Europe.](#)

[Lapsi verkossa – Näkökulmia lasten oikeuksiin ja tietosuojaan digitaalisessa ympäristössä. Lastensuojelun Keskusliitto 1/2019.](#)

[YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 12 Lapsen oikeus tulla kuulluksi](#)

[YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentit](#)

[YK:n lapsen oikeuksien sopimus \(SopS 60/1991\)](#)

[Ihmistieteiden eettisen ennakkoarvioinnin ohje. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisu 3/2019.](#)

[Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka, Hanna Lagström, Tarja Pösö, Niina Rutanen & Kaisa Vehkalahti \(toim.\). Nuorisotutkimusseura, 2021.](#)